

Syntax of Vocative Phrase in Persian A Feature-based Approach

Mina Rezvaniyan ¹, Ali Darzi ²

1. Corresponding Author, Ph.D. Candidate General Linguistics, Faculty of Literature and Humanities, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: mina.rezvaniyan@ut.ac.ir

2. Professor of General Linguistics, Faculty of Literature and Humanities, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: alidarzi@ut.ac.ir

Article Info

Abstract

Article Type:
Research Article

Article History:

Received:
17, January, 2021

In Revised Form:
28, June, 2021

Accepted:
12, July, 2021

Published Online:
20, August, 2024

Keywords:

The Vocative construction is one of the earliest conceptions acquired by children. So it must be a universal phenomenon. It is surprising that it had been rarely studied. While the vocative is a building block of sentences, although non-obligatory, it has often been approached from a non-linguistics perspective. This paper aims to investigate both the internal/syntactic structure of the vocative phrase and its syntactic position in Persian within the framework of Minimalist Theory. To do this, the data are collected addressee, which is identified by the vocative phrase (VocP), is a functional projection derived by a bundle of morpho-syntactic and semantic features. In the one hand, the projection is located above the functional projections of the nominal domain and the determiner phrase (DP). On the other hand, it is located in the left periphery of the sentence. The vocative phrase located between the topicalized and focused phrases as a result of topic and focus movement in the language. The phrase may or may not be co-indexed with a constituent in the main clause. Although vocative phrases are not morphologically marked in Modern Persian, there are elements such as “Ey”, “Âhây” and “hey” which are sign of vocative in Persian, named vocative particles. These particles are optional, however, located in the vocative phrase. The particles, also, are different stylistically. The first one is used in literary style and the second two particles are used in colloquial style. Moreover, the vocative head is shown to take a DP complement. The DP merges with the head of the phrase, as its complement. Vocative particles are proposed to bear an uninterpretable D-feature along with the some other morpho-syntactic features. Checking these features make the DP complement to be interpreted as vocative in the LF, namely the vocative DP. The distribution of vocative particles indicates that the “EY” particle is a bound morpheme but “Âhây” and “Hey” are free morphemes. The projection is prosodically marked by pause and linearly followed by a comma.

Vocative, Addressee, Vocative Phrase, Particle, Left Periphery, Functional head.

Cite this The Author(s): Rezvaniyan, M., Darzi, A.,(2024): Syntax of Vocative Phrase in Persian A Feature-based Approach: Journal of Language Researches, No. 1, Vol.15, Serial No. 28, Spring & Summer, (71-93).

DOI: [10.22059/jolr.2021.317428.666691](https://doi.org/10.22059/jolr.2021.317428.666691)

Publisher: University of Tehran Press.

1.Introduction

In addition to the arguments, sentences may have non-argument phrase of various kinds. The vocative phrase is one such phrase, which has not received much attention in the Persian linguistic literature. The vocative phrase, contrary to DP arguments, is not included in the argument structure of predicates. The vocative refers to the addressee of the sentence. Although the vocative form is one of the earliest structures the children acquire, it has been rarely studied syntactically. We will claim that the vocative is a syntactic object and should be part of the grammar. Therefore, it can be analyzed, as a constituent, like the other parts of the sentence. To do this, first it must be identified as a syntactic phrase, namely, the vocative phrase. The structure of this phrase, its feature composition and the position it occupies in the clause are among the questions that we tackle in the article. That the vocative phrase is not an argument of the verb seems to be why it has not received that attention it deserves in the linguistic literature. However, it is a phrase with a high frequency in everyday use of the language with interesting morpho-syntactic features. The phrase has several patterns; it can be realized as a common or proper noun, with or without an adjective. It can also be a pronoun.

2.Literature Review

Zwicky (1974: 787) defines the vocative by stating that “it is set off from sentence it occurs in by special intonation and it does not serve as an argument of a verb in this sentence. The vocative is first introduced by Moro (2001) as a syntactic object. Hill (2007; 2014), Espinal(2013) and Slocum(2016) analyze the internal structure of the vocative phrase for the first time. The complement of the vocative head is subject to the cross-linguistic variation (Stavrou, 2013). Languages usually tend to DP as the complement but there are some languages consider the NP as the complement. Longobardi (1994) believes DP to be argument. Hence, he concludes that The DP could not occupy vocative complement. In contrast to the syntactic point of view to the issue, speech act point of view considers the VocP to be a pragmatic phenomenon. From this point of view, the internal structure of the VocP is similar to the syntactic one but they are different in the features. The speech act (SA) point of view locates the VocP above the clause in the structure named Speech Act phrase (Speas and Tenny, 2003). The speech act head licenses the addressee. The Vocative in the Persian has not been considered as a phrase and the vocative particle ‘Ey’ was thought to be a vocative preposition (Farshidvard, 2007: 234).

3.Methodology

This is a descriptive-analytic and theoretical study. The data come from the colloquial register of Persian as reflected in the authors' intuition of the language. These data are collected from weblogs and dramas and scenarios. Also, nine linguists and one non-linguist native speaker were asked to evaluate the data. Some of the data were needed to be analyzed in a special context. Having collected the data, they were subjected to the minimalist analysis. Interpretable and uninterpretable features on the goal and the probe heads of the vocative phrase and determiner phrase were proposed. These features were shown to come into checking relation along the lines of Chomsky (2001).

4.conclusions

The focus of research lies on syntactic characteristics of the vocative phrase. We consider the phrase a functional projection located above the DP. The former takes the DP as its complement but the determiner is usually absent from the vocative D. The uninterpretable D feature on the vocative head is checked by its corresponding interpretable feature on the D head and the uninterpretable Vocative case feature on the D head is checked by the vocative functional head through the Agree relation. Other morpho-syntactic features such as Phi[ϕ], definite [def] features are shown to be checked between the D head and the elements of the vocative phrase.

The $\text{Phi}[\phi]$ include [2nd person] and [num]. The $\text{Phi}[\phi]$ features are originally interpretable on N. The uninterpretable Phi features on D are valued and checked against their counterpart on N. Therefore, the uninterpretable Phi features on Voc are valued and checked by their counterpart in D. The [def] feature on the Voc is intrinsic. Therefore, the definiteness of the Vocative DP is not related to determiners, in contrast to the argument. As a result, the DP would be interpreted as a vocative DP in the LF. Given the vocative DP, we conclude that there are two kinds of DP: one is vocative and the other is argumental. These kinds of DPs have different properties. In addition to the internal structure, the position of the vocative phrase with respect to other constituents of the sentence is discussed in the article. This position is located in the periphery of the sentence between potential Topic and Focus position (Mauck and Zanuttinni, 2004; Slocum, 2010; 2016). However, the vocative phrase position, in the left periphery, is subject to the cross-linguistic variation. The phrase takes part in every sentence type. It may or may not co-indexed with one or more constituents of the sentence. The imperative sentence, especially the imperative subject, is always co-indexed with the VocP but they are not the same. Being co-indexed with an argument of the verb coding second person, it forms part of the sentence.

نحو گروه ندایی در زبان فارسی رویکردی مشخصه بنیاد

مینا رضوانیان^۱، علی درزی^۲

mina.rezvaniyan@ut.ac.ir

alidarzi@ut.ac.ir

۱. نویسنده مسئول: دانشجوی دکتری، گروه زبان‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه:

۲. استاد گروه زبان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه:

اطلاعات مقاله چکیده

هدف این مقاله تعیین رفتار نحوی مفهوم «ندا» در زبان فارسی از لحاظ ساختار درونی و جایگاه نحوی در چهارچوب رویکرد کمینه‌گرا است. در این مقاله نشان می‌دهیم مخاطب یا منادا که از آن با عنوان دقیق «گروه ندایی» یاد می‌کنیم، بر فراز فرافکن‌های نقشی حوزه اسمی و بالاتر از گروه حرف تعریف و در حاشیه جمله قرار دارد. جابه‌جایی سازه‌هایی به پیش از گروه ندایی، یعنی به شاخص گروه‌های مبتدا و تأکید، می‌تواند آن گروه را از لحاظ ترتیب خطی بین گروه مبتدای بالاتر و تأکید قرار دهد. صرف نظر از جایگاه، گروه مورد نظر یا با سازه (ها) بی از بند اصلی هم مرجع است یا هیچ‌گونه رابطه هم ارجاعی بین گروه ندایی و آن سازه (ها) وجود ندارد. با وجود این که در فارسی امروز، مخاطب نشانه چندان آشکاری ندارد، امکان تظاهر نشانه‌هایی چون «ای»، «آهای» و «هی» به عنوان «جزء ندایی» وجود دارد. اگرچه اجزای یادشده در فارسی امروز، اختیاری هستند، تظاهر آن‌ها امکان‌پذیر است. در این شرایط، «ای» در هسته و «آهای» و «هی» در جایگاه شاخص گروه ندایی جای می‌گیرند. همین‌طور، این اجزاء دارای تفاوت سبکی هستند به گونه‌ای که «ای» در سبک شعری و «آهای» و «هی» در سبک غیررسمی مشاهده می‌شوند. علاوه بر این، گروه حرف تعریف یا گروه اسمی نیز در جایگاه متمم، با هسته گروه ندایی ادغام می‌گردد. این هسته به عنوان هسته‌یی نقشی، دربردارنده مشخصه‌های تعبیرناپذیر حرف تعریف [uD] و حالت ندایی [vOC] است. پس از بازبینی این مشخصه‌ها، گروه حرف تعریف در سطح صورت منطقی، تعبیر ندایی می‌یابد. توزیع آن اجزاء نشان می‌دهد که «ای» تکواژی وابسته و «آهای» و «هی» تکواژ آزاد هستند. در ضمن، گروه ندایی، از لحاظ نوایی با مکث و از لحاظ خطی با ویرگول از گروه زمان جدا می‌شود.

نوع مقاله:

علمی - پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۳۹۹/۱۰/۲۸

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۰/۰۴/۰۷

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۰/۰۴/۲۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۰۵/۳۰

واژه‌های کلیدی: ندا، مخاطب، گروه ندایی، جزء ندایی، حاشیه جمله، هسته نقشی

استناد: رضوانیان، مینا؛ درزی، علی؛ (۱۴۰۳): نحو گروه ندایی در زبان فارسی رویکردی مشخصه بنیاد: پژوهش‌های زبانی، پژوهش‌های زبانی، سال ۱۵، شماره ۱، بهار و تابستان، پیاپی ۲۸- (۹۳-۷۱).
DOI: 10.22059/jolr.2021.317428.666691

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

۱. مقدمه

شاید با قاطعیت بتوان گفت که «ندا» جز نخستین مفاهیمی است که کودک در فراگیری زبان با آن روبه‌رو می‌شود. از این‌رو باید آن را پدیده‌ای جهانی دانست. شگفت آن‌که در مطالعات زبانی، آثار اندکی درباره آن موجود است. مفهوم موردنظر در دستور سنتی، تنها از منظر حالت صرفی مورد توجه قرار گرفته است (اشتتر، ۲۰۱۰: ۳۰۴؛ هیل، ۲۰۱۴: ۴). از آنجاکه مفهوم ندا در اصطلاح شناختی زبان‌شناسی در چهارچوب موضوعی فعل قرار ندارد (لانگوباردی، ۱۹۹۴؛ مورو، ۲۰۰۱؛ هیل، ۲۰۱۴؛ اسلوکم، ۲۰۱۶) و نیز به علت این‌که در شرایط صدق جمله بی‌تأثیر است، این مفهوم کم‌اهمیت تلقی شده است (پورتنر، ۲۰۰۴). پس از دوره‌ای طولانی که این موضوع در مطالعات دستوری به حاشیه رانده شده بود، از حدود دو دهه گذشته، مطالعه آن با نگاهی نو و دیدگاهی ساختاری، از سرگرفته شد (مورو، ۲۰۰۱). این دیدگاه، خود، شامل دو رویکرد نحوی و کارگفتی^۱ است. علاوه بر دیدگاه ساختاری و زبانی، بررسی‌های غیر زبانی هم به موازات بررسی زبانی در مورد این پدیده وجود داشته‌اند اما شرح و نتایج آن‌ها در این پژوهش مد نظر قرار نمی‌گیرد. پرسشی که ممکن است در آغاز درباره مفهوم ندا مطرح شود این است که آیا اساساً پدیده‌ای که مرجع آن، مخاطب جمله است، می‌تواند درخور تحلیل نحوی باشد؟ در پاسخ باید به چند واقعیت در مورد ندا اشاره کرد: نخست، این عنصر به صورت بالقوه می‌تواند یکی از سازه‌های جمله باشد. دوم، این سازه در زبان‌ها در بردارنده گروه اسمی یا گروه حرف تعریف به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عناصر جمله است. این مسئله، خود، حاکی از شایستگی بررسی مفهوم ندا به عنوان یکی از گروه‌های نحوی است. این موارد را در داده‌های زیر از زبان فارسی می‌توان مشاهده کرد. در داده‌های زیر، گروه ندایی به صورت برجسته نشان داده شده و از گروه حرف تعریف/اسمی تشکیل می‌شود:^(۱)

(۱) الف. دوستان، لطفاً تو نظرسنجی شرکت کنین.

ب. نماینده محترم، چرا مشکل ما رو مطرح نکردین؟

پ. مریم، تو رو برای مسابقه انتخاب نکردن.

ت. شما، هیچ‌وقت به موقع نمی‌رسین.

سوم آنکه، گروه (حرف تعریف) ندایی همچون گروه حرف تعریف نیازمند برخورداری از حالت و بازبینی آن است. در نهایت، امکان برقراری نوعی رابطه هم‌ارجاعی بین گروه

1. speech act (SA)

ندایی و عنصر یا عناصری در گروه زمان وجود دارد که حاکی از ضرورت بررسی این ساخت است.

اگرچه، حرف تعریف به طور معمول درون گروه ندایی تظاهر نمی‌یابد، لایه گروه حرف تعریف درون ساخت ندایی در نظر گرفته می‌شود^(۲) (استاورو، ۲۰۱۳: ۳۱۹؛ اسلوکم، ۲۰۱۶: ۸۶)؛ بازنمایی (۲) نشان می‌دهد که ساخت ندایی^۱ فرافکنی نقشی و حاصل ادغام گروه حرف تعریف/ اسمی در جایگاه متمم و هسته نداست:^(۳)

(۲) [VocP[Voc' Voc[DP[D' D[NP[N' N]]]]]] (اسپینال، ۲۰۱۳: ۱۱۰)

بر اساس آنچه شرح داده شد این مقاله سه پرسش را پی می‌گیرد: ۱. انواع گروه ندایی در زبان فارسی کدام‌اند؟ ۲. ساختار درونی گروه ندایی در این زبان چگونه است؟ ۳. جایگاه ساختاری این گروه در جمله کجاست؟ بر این اساس، در این مقاله می‌کوشیم تا در چهارچوب رویکرد کمینه‌گرا و برخی اصول آن که در بخش دوم آمده‌اند، به پرسش‌های بالا پاسخ دهیم. پس از مبانی نظری، در بخش سوم پیشینه‌ای از آراء مرتبط با ساختار درونی و جایگاه گروه ندایی شرح داده می‌شود. بخش چهارم با معرفی صورت‌های موجود از ساخت ندایی در فارسی پاسخی را برای پرسش اول فراهم می‌کند. سپس بخش پنجم با تجزیه ساختار درونی بازنمایی (۲) تلاش می‌کند تا پاسخ پرسش دوم را با تکیه بر داده‌های زبان فارسی به دست دهد. در بخش ششم نیز با توجه به ترتیب خطی ممکن در فارسی، جایگاه ساخت ندایی در حاشیه جمله و با توجه به جایگاه‌های مبتدا و تأکید تعیین می‌گردد.

۲. چارچوب نظری

انتخاب نظریه کمینه‌گرا و صورت‌های تحول‌یافته آن، تحلیل مورد نظر ما را در این پژوهش در مسیر دستور جهانی و دانش ذهنی اهل زبان قرار می‌دهد که پارامترهای زبان ویژه‌ای را هم در بردارد. در این نظریه، تمام عملیات نحوی بر مبنای رابطه بین کاونده^۲ و هدف^۳ شکل می‌گیرد. کاونده، عنصری نحوی و حاوی مشخصه (صرفی- نحوی) تعبیرناپذیر و ارزش‌گذاری نشده است و همین ویژگی موجب می‌گردد که در اشتقاق، فعال تلقی شود. در مقابل، عنصری که ارزشی را برای کاونده فراهم می‌کند، هدف نام

1. vocative construction

2. probe

3. goal

دارد. رابطه این دو عنصر نحوی با یکدیگر باید به صورت موضعی^۱ برقرار باشد تا جست‌وجو نیز کمینه گردد (چامسکی: ۲۰۰۱: ۱۳). به این منظور، هدف باید درون حوزه کاونده^۲ باشد. همین‌طور، این رابطه موضعی، نزدیک‌ترین رابطه سازه‌فرمانی است (سیتکو، ۲۰۱۴: ۲۱). مشخصه‌های تعبیرناپذیر در طی عملیات بازبینی، در سطح صورت منطقی باید ارزش‌گذاری و حذف گردند. به این منظور، مشخصه‌ها باید همسان باشند که خود، تابعی از رابطه موضعی به صورت زیر است:

(۳) شرط موضعی در انطباق مشخصه^۳

بازبینی مشخصه، تحت رابطه سازه‌فرمانی، نمی‌تواند به بیش از شاخص گروه متمم‌ساز درونه دسترسی داشته باشد (اجر، ۲۰۰۳: ۳۸۵). عنصر نحوی در بر دارنده همتای تعبیرپذیر، با هدف بازبینی مشخصه تعبیرناپذیر بر هسته متمم‌ساز، باید به شاخص گروه متمم‌ساز جابه‌جا شود تا در رابطه موضعی با هسته متمم‌ساز قرار گیرد (۵)، در غیر این صورت، بازبینی‌نشده باقی خواهد ماند (۴):

(4) $C[uF] \dots [_{CP} C[_{TP} \dots XP[F]] \dots$

(5) $C[uF] \dots [_{CP} XP[F] C[_{TP} \dots \{XP[F]\} \dots$

با وجود این‌که رابطه کاونده و هدف باید در نزدیک‌ترین رابطه سازه‌فرمانی و تابع شرط موضعی باشد، این شرط با محدودیت زیر مواجه است:

(۶) شرط ضد موضعی^۴

حرکت درون حوزه سازه‌فرمانی، نا دستوری است (گرومن، ۲۰۰۳: ۱۵). در واقع، حرکت نمی‌تواند در فاصله‌ای بسیار کمینه^۵ رخ دهد. بر این اساس، حرکت از متمم یک گروه به شاخص همان گروه، مجاز نیست.

علاوه بر شرط‌های یادشده، آنچه مشخصه‌های تعبیرناپذیر را درون ساخت ندایی، ارزش‌گذاری، بازبینی و حذف می‌کند، ساز و کارهایی هستند که خود، دست‌خوش محدودیت‌های زبان گذرند. این سازوکارها شامل عملیات مطابقه^۶ و حرکت هسته به هسته^۷ می‌شوند که به صورت زیر برقراری گردند:

1. local
2. probe domain
3. Locality in Feature Matching
4. Antilocality
5. too short
6. Agree
7. head to head movement

مشخصه تعبیرناپذیر [uF] بر عنصر نحوی Y زمانی بازبینی می‌گردد که Y با عنصر نحوی Z در رابطه سازه‌فرمانی و Z دارای مشخصه متناظر F باشد (اجر، ۲۰۰۳: ۱۶۸).

(۸) محدودیت حرکت هسته^۱

حرکت از یک جایگاه هسته به دیگری، تنها، بین هسته مورد نظر و نزدیک‌ترین هسته‌ای برقراری می‌گردد که بر آن هسته (هسته اول)، سازه‌فرمانی ناتقارن داشته باشد (تراویس: ۱۹۸۴). در بخش بعد، خواهیم دید که حرکت هسته به هسته، یکی از فرایندهایی است که در بازبینی مشخصه‌های درون ساخت ندایی در زبان‌ها دیده می‌شود.

۳. آثار پیشین

در این بخش، آراء و پیشینه زبانی مربوط به گروه ندایی را در دو بخش ساختار درونی و جایگاه نحوی مطالعه می‌کنیم.

۳-۱. ساختار درونی

رویکرد دسته‌ای از آثار مرتبط با ساختار درونی، نحوی و دسته‌ای دیگر، کارگفتی هستند. دسته اول، مفهوم ندا را به عنوان بخشی از ساخت جمله و درون نظریه نحوی قرار می‌دهند اما دسته دوم، این مفهوم را متعلق به ساختاری به نام کارگفت و فراتر از بند اصلی می‌دانند. لازم به ذکر است که با وجود اعتقاد به جایگاه‌هایی متمایز برای گروه ندایی، پیروان هر دو رویکرد، در مورد ساختار (۲) به عنوان ساختمان گروه ندایی، اتفاق نظر دارند. هرچند، مشخصه‌هایی که برای هسته این گروه برمی‌شمارند، در برخی موارد متفاوت هستند. در اینجا، این مشخصه‌ها را در دو گروه نحوی و کارگفتی قرار می‌دهیم.

۳-۱-۱. مشخصه‌های نحوی

پژوهش‌گرانی با رویکرد نحوی کوشیده‌اند که تا حد امکان مشخصه‌هایی نحوی/ صوری را برای هسته ندایی به دست دهند (اسلوکم و تیلور، ۲۰۱۰؛ زانوتینی، ۲۰۰۵). این پژوهشگران، بازبینی مشخصه‌های صرفی- نحوی و معنایی را، چه بر هسته ندایی و چه بر گروه حرف تعریف (متمم آن)، با سازوکار حرکت هسته اسمی به هسته حرف تعریف و هسته حرف تعریف به هسته ندایی به صورت زیر میسر دانسته‌اند:

(۹) N-D-VOC

(هیل، ۲۰۱۴: ۹۵)

مشخصه‌هایی که در اشتقاق ساخت ندایی شرکت دارند به شرح زیر هستند:

مشخصهٔ حالت ندایی [voc:] بنا بر پیشنهاد پژوهش حاضر، گروه حرف تعریف با مشخصهٔ تعبیرناپذیر حالت ندایی از واژگان انتخاب می‌شود. این حالت همانند حالت فاعلی، بازتاب آوایی ندارد. گروه حرف تعریف (متمم)، مشخصهٔ (تعبیرناپذیر) حالت خود را در برابر مشخصهٔ حالت هستهٔ نقشی ندایی، ارزش‌گذاری، بازبینی و حذف می‌کند.^(۴) به این ترتیب، پس از بازنمون و در سطح صورت منطقی، گروه حرف تعریف، تعبیر ندایی یافته، مجوزدهی می‌شود (استاورو، ۲۰۱۳). استاورو، بازبینی این مشخصه را از طریق حرکت هسته به هسته (نمودار ۴) امکان‌پذیر می‌داند. هم‌چنین، اسلوکم (۲۰۱۶: ۶۱) این مشخصه را بر هستهٔ ندایی به عنوان مشخصه‌ای ذاتی^۱ در نظر می‌گیرد اما دربارهٔ نحوهٔ بازبینی آن بر گروه حرف تعریف، توضیحی نمی‌دهد. لانگوباردی (۱۹۹۴: ۶۲۶-۲۷) نیز معتقد است که جزء ندایی (نشانهٔ ندا)، باعث تحقق حالت ندایی بر گروه حرف تعریف می‌گردد. حالت ندایی، مشخصه‌ای است که نوعی از معرفگی را به صورت زیر برای گروه حرف تعریف خود به همراه دارد.

مشخصهٔ معرفه [def]: این مشخصه نیز، مشخصه‌ای ذاتی بر هستهٔ ندایی است و موجب می‌شود که مخاطب یا همان گروه حرف تعریف همواره به صورت معرفه تعبیر گردد که با معرفگی حرف تعریف موضوعی متفاوت است (اسلوکم، ۲۰۱۶: ۶۱).

مشخصهٔ حرف تعریف [D]: مشخصهٔ مقوله‌ای حرف تعریف، همتای تعبیرناپذیر خود را، [uD]، بر هستهٔ ندایی، ارزش‌گذاری، بازبینی و حذف می‌کند. گذشته از این، هستهٔ حرف تعریف، دربردارندهٔ مشخصه‌های تعبیرناپذیر حالت و شخص و شمار است. مشخصه‌های شخص و شمار در ادغام با هسته‌های اسمی، ارزش‌گذاری، بازبینی و حذف می‌گردند. دو مشخصه‌های اخیر بر هستهٔ ندایی به صورت [uɸ] عنوان می‌شوند.

مشخصهٔ شمار [num] و دوم‌شخص [2nd p]: این دو مشخصه در اصل بر هستهٔ اسمی تعبیرپذیرند و این هسته پس از ادغام با هستهٔ حرف تعریف، این مشخصه‌ها را بر هستهٔ اخیر، ارزش‌گذاری، بازبینی و حذف می‌کند. باید توجه داشت که به دلیل ماهیت ساخت ندایی در ارجاع به مخاطب، مشخصهٔ [شخص] بر هستهٔ اسمی در این ساخت، به صورت دوم‌شخص در نظر گرفته می‌شود؛ بنابراین، نخست در ادغام هستهٔ اسمی با گروه حرف تعریف، مشخصهٔ شخص بر هستهٔ حرف تعریف، به صورت دوم‌شخص و مشخصهٔ شمار

1. inherent

2. definite

نیز بسته به هسته اسمی به صورت مفرد یا جمع بر هسته حرف تعریف، ارزش گذاری، بازیابی و حذف می‌گردد. سپس، هسته تعریف می‌تواند مشخصه‌های نام‌برده را بر هسته ندایی بازیابی کند. بر خلاف موارد گفته‌شده، دسته دیگری از مشخصه‌ها دارای ماهیت غیرزبانی و کارگفتی هستند.

۳-۲. مشخصه‌های کارگفتی^۱

شارحان این رویکرد، به رفتار گروه ندایی در موقعیت، توجه بیشتری دارند به همین دلیل، مشخصه‌هایی متناسب با این بُعد از گروه ندایی را برمی‌گزینند. در واقع، هر چهار مشخصه زیر، گروه ندایی را در موقعیت یا در برابر گوینده در نظر می‌گیرند. همچنین، این مشخصه‌ها که بر هسته ندایی تعبیرپذیر هستند، همتای تعبیرناپذیر خود را بر هسته حرف تعریف، ارزش گذاری، بازیابی و حذف می‌کنند.

مشخصه اشاری [+DX]^۲: این مشخصه نوعی ویژگی ارجاعی^۳ است که جنبه موقعیتی گروه ندایی را مدنظر قرار می‌دهد (اسپینال، ۲۰۱۰: ۱۰۹). علاوه بر این، مشخصه دیگری که گروه ندایی را از این حیث تعریف می‌کند، [مشخص بودگی] است.

مشخص بودگی [specificity]: این مشخصه به نوعی همان مشخصه معرفگی را بیان می‌کند با این تفاوت که در اینجا ویژگی غیرزبانی و موقعیتی اهمیت دارد اما معرفگی به جنبه زبانی ندا توجه می‌کند و همان‌طور که ملاحظه شد، مشخصه‌ای صرفی- نحوی است. با این وجود، هم مشخص بودگی و هم معرفگی به برجستگی مخاطب در جمله/پاره‌گفتار اهمیت می‌دهند (هیل، ۲۰۰۷). از این جنبه، گوینده در برابر مخاطب قرار می‌گیرد. این وضعیت در قالب مشخصه زیر تعریف می‌شود:

مشخصه بین فردی [i-p]/[interpersonal]: هسته ندایی با داشتن این مشخصه، رابطه بین گوینده و مخاطب را نشان می‌دهد (هیل، ۲۰۱۴). همچنین، مجموع دو مشخصه [بین فردی] و [مشخص بودگی] نیز مشخصه دیگری را با تعریف زیر، شکل می‌دهد:

آشنایی [familiarity]: این ویژگی دربردارنده دو مشخصه بین فردی و مشخص بودگی است (هیل، ۲۰۱۴: ۶۳).

بر اساس مجموع دو دسته مشخصه نحوی و کارگفتی، بین دو گروه حرف تعریف ندایی و موضوعی تمایز قائل می‌شویم چراکه علاوه بر وجود مشخصه‌های کارگفتی، به

1. speech act features
2. deictic
3. referential

طور خاص، مشخصه‌های نحوی گروه حرف تعریف ندایی نیز با گروه حرف تعریف موضوعی متفاوت هستند (اسلوکم، ۲۰۱۶: ۶۱).

لازم به ذکر است که برخی پژوهش‌گران مانند لانگوباردی (۱۹۹۴) و استاورو (۲۰۱۳) برای هسته ندایی به متممی از مقوله گروه اسمی و نه گروه حرف تعریف، قائل می‌شوند. لانگوباردی (۱۹۹۴) گروه حرف تعریف را تنها در جایگاه موضوع، ممکن می‌داند و استاورو، به دلیل وجود داده‌ای مانند (۱۰)، گروه اسمی را به جای گروه حرف تعریف در جایگاه ندایی قرار می‌دهد. به علت این که حرف تعریف آشکار عمده‌تاً درون ساخت ندایی مجاز نیست، در نتیجه وی، لایه گروه حرف تعریف را به‌طور کلی از ساخت ندایی حذف می‌کند:

The waiter!*(۱۰)

بر این پایه، رویکردهای یادشده نسبت به ساختار درونی گروه ندایی به صورت زیر هستند:

(۱۱) VocP > DP VocP > NP (هیل، ۲۰۱۴: ۷۹)

پس از معرفی ساختار درونی گروه ندایی و فهرستی از مشخصه‌های صرفی-نحوی از سوی پژوهش‌گران و شارحان ساخت ندایی، در قسمت بعد، تحلیل‌های موجود از جایگاه نحوی را نمایش خواهیم داد.

۳-۲. جایگاه نحوی

یکی از واقعیت‌های مربوط به ساخت ندایی، تنوع جایگاهی این گروه نحوی است به‌گونه‌ای که ظاهراً در سه جایگاه، آغازی، میانی و پایانی جمله دیده می‌شود (زویکی، ۱۹۷۴). حال آنکه یکی از پیامدهای مطالعات نوین در مورد این ساخت، تعیین جایگاهی واحد و دقیق برای گروه مذکور است. در دو زیر بخش بعد، دو دیدگاه عمده در این باره، یعنی «حاشیه بند» و «فراتر از بند اصلی»، معرفی می‌گردند.

۳-۲-۱. حاشیه بند

از نگاهی صورت‌گرایی، گروه ندایی باید درون بند اصلی یا به بیان دقیق‌تر، درون حاشیه جمله جای گیرد. پیروان رویکرد نحوی مانند ماوک و زانوتینی (۲۰۰۴) و اسلوکم (۲۰۱۶) بر این باورند که جابه‌جایی سازه مبتدا به پیش از گروه ندایی، جایگاه‌های میان و پایان جمله را برای گروه اخیر رقم می‌زند:

(12)

[_{Top1} The barn_i [_{VocP} John [_{FinP} t_i has got to be painted this year]]]
 [_{Top1} [_{TP} The barn should be painted this year]_j [_{VocP} John [_{FinP} t_j]]]

(اسلوکم، ۲۰۱۶: ۹۲)

از دیدگاه اسلوکم، جایگاه گروه ندایی در زبان انگلیسی و بر اساس ریتزی (۱۹۹۷) به صورت (۱۳) خواهد بود (اسلوکم، ۲۰۱۶: ۹۲):

(13) C=...Force⁰> (Top⁰>Voc⁰>Foc⁰>Top⁰)Fin⁰

هم‌چنین، ماوک و زانوتینی (۲۰۰۴)، برخلاف مورو (۲۰۰۱)، بر این باورند که در ایتالیایی مبتدا می‌تواند مانند (۱۵) به پیش از گروه ندایی جابه‌جا شود. در حالی که در جمله (۱۴)، جایی که مبتدا در ترتیب خطی پس از گروه ندایی واقع شده، جمله نشان‌دار است:

(۱۴)?Signor Rossi, quella proposta mi sa che non ne parla più nessuno.

Mr Rossi, that proposal me seems that neg of-it talks anymore nobody
 Mr Rossi, as for that proposal, I fear that nobody talks about it
 anymore.

(15)Quella proposta, Signor Rossi, mi sa che non ne parla più nessuno.

That proposal, Mr Rossi, me seems that ne of-it talks anymore nobody.

(ماوک و زانوتینی، ۲۰۰۴: ۱۳)

دسته‌ای دیگر از پژوهش‌گران، گروه ندایی را عنصری از بند اصلی در نظر نمی‌گیرند بلکه آن را متعلق به حوزه‌ای فرابندی به نام حوزه کارگفت می‌دانند. قسمت بعد به معرفی این حوزه اختصاص خواهد داشت.

۳-۲-۲. رابطه ساختاری با بند اصلی

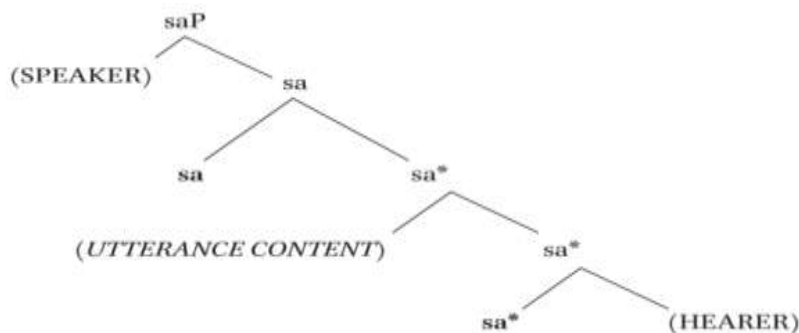
بر اساس فرضیه کنشی راس (۱۹۷۰) هر بندی، بند درونه یک فعل کنشی (از نوع say) محسوب می‌شود. در جایگاه شاخص این فعل، ضمیر اول‌شخص مفرد و در جایگاه مفعول نامستقیم آن، ضمیر دوم‌شخص واقع می‌گردد. بند اصلی نیز به منزله مفعول مستقیم آن به شمار می‌رود:

(۱۶)[_{CP} I say to you [_{CP}...]]

به این ترتیب، به یک اعتبار نخستین بار راس (۱۹۷۰)، گروه ندایی را به عنوان عنصری نحوی معرفی کرد. بازنمایی دیگری از فرضیه کنشی در انگاره اسپیز و تنی

(۲۰۰۳) مشاهده می‌شود. البته پیش از این، چینکوئه (۱۹۹۹) برای مشخصه‌های کاربردشناختی، فرافکن‌های نحوی قائل شده بود به ویژه، وی بالاترین فرافکن نقشی را در مراتب قیدها (و وجه‌ها) و در حاشیه جمله، به قید و وجه کارگفت^۱ اختصاص داده بود. هرچند، انگاره اسپیز و تنی (۲۰۰۳) به انگاره راس نزدیک‌تر است. در صورت‌بندی آن‌ها، جمله اصلی (پاره‌گفتار) به عنوان یکی از موضوع‌های درونی فعل کارگفت، در جایگاه مفعول مستقیم و گروه ندایی به عنوان موضوع درونی دیگر، در جایگاه مفعول نامستقیم نمایش داده شده است. گروه فعلی کنشی، ساختاری محمولی است که هسته کارگفت، آن را فرافکن می‌کند. این فعل همانند گروه فعلی کوچک، دارای ساختار فعلی دولایه‌ای است. همان‌طور که هسته این گروه، نقش معنایی عامل را با ادغام فاعل در شاخص خود و هسته فعلی بزرگ نیز نقش‌های معنایی‌اش را با ادغام مفعول مستقیم و نامستقیم در جایگاه شاخص و متمم خود، به آن‌ها واگذار می‌کند، فعل کنشی نیز همین جایگاه‌ها را فرافکن می‌کند. این فعل دو نقش کاربردشناختی گوینده^۲ و شنونده^۳ را دربردارد. اولی با ادغام موضوع بیرونی (گوینده) در جایگاه شاخص هسته کارگفت بالاتر (sa) و دومی با ادغام موضوع درونی (شنونده) در متمم هسته کارگفت پایین‌تر (*sa) به این موضوع‌ها واگذار می‌گردد. در نهایت، بند اصلی به عنوان موضوع درونی دیگری، در جایگاه شاخص بند پایین‌تر ادغام می‌شود:^(۵)

(۱۷)

نمودار گروه فعلی کنشی (اسپیز و تنی، ۲۰۰۳)

1. speech act adverb/mood
2. speaker pragmatic role(p-role)
3. hearer pragmatic role

با وجود این که مورو (۲۰۰۱) را نیز باید در ذیل پژوهش‌گرانی با رویکرد نحوی دسته‌بندی کرد، وی معتقد است که گروه ندایی در زبان ایتالیایی بالاتر از عنصر نوع جمله (che) و درواقع، بالاتر از بند اصلی قرار جای دارد:

(۱۸) a. Gianni pensa, o Maria/o ragazza che Pietro abbia letto un libro.
Gianni thinks o Maria/ o girl that Pietro has read a book

*b. Gianni pensa che, o Maria/o ragazza Pietro abbia letto un libro
Gianni think that o Maria/ o girl Pietro has read a book
(مورو، ۲۰۰۱: ۲۵۸)

بر این اساس او سلسله‌مراتب فراقن‌های زیر را برای زبان ایتالیایی ارائه می‌دهد (مورو، ۲۰۰۱: ۲۵۸):
$$C^0 = \dots Voc^0 > Force^0 > (Top^0 > Foc^0 > Top^0) > Fin^0$$

به‌طور کلی، جایگاه گروه ندایی در زبان‌های مختلف در میان مراتب حاشیه جمله متفاوت است، به همین دلیل نمی‌توان تحلیل اخیر را به زبان‌های دیگر نیز تعمیم بخشید. به منظور سنجش تحلیل‌های نام‌برده بر داده‌های فارسی، نخست باید صورت‌های موجود از این ساخت را در زبان فارسی به دست داد.

۴. انواع گروه ندایی در فارسی

پیش از این که به تحلیل ساختار درونی و جایگاه نحوی گروه ندایی وارد شویم، در این بخش، صورت‌هایی از گروه ندایی فارسی را معرفی می‌کنیم. به منظور این که به تصویری اولیه از گروه ندایی در زبان فارسی برسیم، داده‌های (۱) را که در (۲۰) تکرار شده‌اند در نظر می‌گیریم. در نمونه (۲۰ الف)، گروه حرف تعریف ندایی، شامل «گروه اسمی»، (۲۰ ب) شامل گروه «اسمی+صفت»، (۲۰ پ) دارای اسم خاص و (۲۰ ت) دربردارنده ضمیر، به تنهایی است:

(۲۰) الف. دوستان، لطفاً تو نظرسنجی شرکت کنین.

ب. نماینده محترم، چرا مشکل ما رو مطرح نکردین؟

پ. مریم، تو رو برای مسابقه انتخاب نکردن.

ت. شما، هیچ‌وقت به موقع نمی‌رسین.

در اینجا لازم است به تمایز بین ندا در سبک غیررسمی فارسی و سبک شعری اشاره کنیم. داده‌های این پژوهش از نوع اول هستند. این تمایز موجب تفاوت در جزء ندایی نیز می‌گردد به طوری که جزء ندایی «ای» در سبک شعری و دو جزء «آهای/هی» در سبک غیررسمی تظاهر می‌یابند.^(۶)

(۲۱) (آهای، هی) آقا، ماشین تون پیدا شد.

(۲۲) ای مطربان بر دف زنید احوال من

بر اساس نمونه‌های گفته‌شده، به نظر می‌رسد که گروه ندایی در زبان فارسی از نوع گروه اسمی باشد. با این وجود، شواهدی مبتنی بر گروه حرف تعریف در جایگاه ندایی وجود دارند. نمونه (۲۳ الف) ساخت ملکی و (ب) «ضمیر+گروه اسمی» را در جایگاه ندایی نشان می‌دهند و این موارد به روشنی، حضور لایه (گروه) حرف تعریف را در ساخت ندایی اثبات می‌کنند. بر اساس قمشی (۱۹۹۶: ۱۰۷) جایگاه اسم ملکی در جایگاه شاخص گروه حرف تعریف است. به این ترتیب، در مثالی مانند (۲۳ الف) گروه حرف تعریف «من» در جایگاه شاخص گروه حرف تعریف قرار می‌گیرد. همین‌طور، ضمیر در (۲۳ ب) در جایگاه هسته حرف تعریف می‌نشیند؛ بنابراین باید قائل به وجود گروه حرف تعریف به عنوان متمم هسته ندایی باشیم:

(۲۳) الف. دوست من، از این کار دست بردار.

ب. شما خانم، نوبت شماست.

در ضمن، گروه ندایی در (۲۳ ب) نیز، مانند نمونه‌های (۲۰) تا (۲۳ الف)، بر بازنمایی (۲) منطبق است. لازم به ذکر است که گروه حرف تعریف ندایی از نوع غیر موضوعی^۱ است. این گروه حرف تعریف را به اعتبار نوع رابطه آن با گروه زمان، به دو نوع **درون مرجع**^۲ و **برون مرجع**^۳ دسته‌بندی می‌کنند (مورو، ۲۰۰۱: ۲۴۹). در نمونه (۲۴) گروه ندایی با واژه‌بست دوم‌شخص، هم مرجع است اما در مثال (۲۵) با هیچ سازه‌ای در گروه زمان، هم مرجع نبوده، به این اعتبار، برون مرجع تلقی می‌گردد. با این همه هر دو نوع گروه ندایی در مثال‌های زیر، از حیث ساختار درونی، یکسان (و گروه حرف تعریف) شمرده می‌شوند و نوع ارتباط آن‌ها با جمله، تأثیری بر تحلیل ساختار درونی آن‌ها ندارد:

(۲۴) مرجان، دوستت اونا رو به شرکت حقوقی معرفی کرده.

(۲۵) بچه‌ها، می‌خوان بقیه رو به نرفتن ترغیب کنن.

لازم به ذکر است که مثال (۲۴) با مثال (۲۶ الف) قابل مقایسه است. در مثال اخیر به دلیل این‌که سازه از درون گروه زمان به جایگاه مبتدا حرکت کرده، واژه‌بستی با مشخصه سوم شخص از خود به جای گذاشته و جایگاه نخستین آن، (۲۶ ب) بوده است. در حالی که گروه ندایی (۲۴) از آغاز در حاشیه جمله ادغام می‌شود و محصول حرکت نیست؛ بنابراین، در مثال (۲۴) واژه بست دوم‌شخص، اثر حرکت نبوده، صرفاً با گروه ندایی هم مرجع است:

1. nonargumental

2. intradeictic

3. extradeictic

(۲۶) الف. مرجان، دوستش اونا رو به شرکت حقوقی معرفی کرده.

ب. دوست مرجان اونا رو به شرکت حقوقی معرفی کرده.

به بیان دقیق‌تر، مثال (۲۴) نمی‌تواند دارای ساختی همچون (۲۶) باشد. علاوه بر این، در

مثال (۲۴) خوانش خطابی و نه مبتدا، مدنظر است.

مجموع داده‌های فارسی تاکنون، به دو واقعیت درباره رابطه گروه ندایی با جمله

اصلی اشاره می‌کنند:

الف. نمونه‌های (۲۰) نشان می‌دهند که گروه ندایی می‌تواند بر سر هر نوع جمله‌ای

تظاهر یابد. بر این اساس، در شماره (۲۰ الف) گروه ندایی بر سر جمله امری، در شماره

(۲۰ ب) بر سر جمله پرسشی و در شماره (۲۰ پ) بر سر جمله خبری تظاهر یافته

است.

ب. گروه ندایی نه تنها با فاعل، بلکه با گروه حرف تعریف دیگری مانند مفعول جمله و

همین‌طور با واژه بست نیز می‌تواند هم مرجع باشد. این واقعیت به ترتیب در جمله (۲۰

پ) از یک سو و (۲۱) و (۲۴) از سوی دیگر مشاهده می‌شود.

نکته مهم دیگر، لزوم تمایز بین دو نوع گروه ندایی در مثال (۲۷) است. در قسمت

(۲۷ الف) به ظاهر گروه ندایی مشاهده می‌شود اما این گروه در اینجا صرفاً دارای صورت

ندایی بوده، مرجع (مخاطبی) ندارد و بیان‌گر تعجب است. تنها در قسمت (۲۷ ب)، گروه

ندایی با مفهوم خطابی حضور دارد:

(۲۷) الف. خدای من، چقدر تغییر کردی!

ب. خدای من، کمک کن.

پس از معرفی صورت‌های گروه ندایی در این قسمت، در بخش بعد، ساختار درونی این

گروه را در فارسی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم.

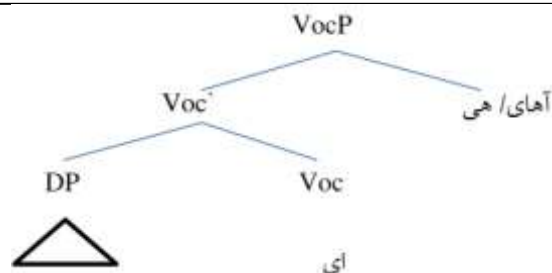
۵. ساختار درونی گروه ندایی در فارسی

در این بخش پس از این‌که بازنمایی گروه موردنظر ارائه شد، انواع جزء ندایی و سپس

مشخصه‌های گروه ندایی به دست داده می‌شوند. نمودار (۲۸) بازنمایی کلی ساختار

گروه ندایی در زبان فارسی مبتنی بر نظر اسپینال است که در شماره (۲) نیز ارائه شد:

(۲۸)

ساختار درونی گروه ندایی در فارسی

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، جایگاه دو نوع جزء ندایی، متفاوت است. هرچند، جزء ندایی «ای» با جزء «آهای / هی» به دلیل تفاوت سبکی، نمی‌تواند هم‌وقوع باشد. این تفاوت، پیامدهای دیگری را نیز به شرح زیر به همراه دارد:

الف. «ای» را باید تکواژ وابسته و از جنس هسته دانست. از این رو، لزوماً با گروه حرف تعریف یا گروه اسمی همراه می‌شود (مثال ۲۹ الف) و (ب). مثال (۲۹ پ) نشان می‌دهد که «ای» نمی‌تواند به تنهایی در جمله حضور پیدا کند. افزون بر این، با وجود این‌که «ای» از فارسی امروز حذف گردیده است و عنصری در جایگاه هسته ندایی تظاهر نمی‌یابد، این جایگاه، از لحاظ نحوی اشتقاق می‌یابد و فعال است.

ب. «ای» تکرارپذیر نیست (مثال ۲۹ پ).

ب. بین هسته گروه ندایی «ای» و متمم آن (گروه حرف تعریف)، نمی‌تواند سازه‌ای واقع شود. درواقع، بین این دو، اصل مجاورت برقرار است. در ضمن، آن هسته بر متمم خود، سازه‌فرمانی می‌کند. مثال (۲۹ ت) نیز بیان‌گر این مسئله است که جزء ندایی «ای» تکرارپذیر نیست.

(۲۹) الف. ای آن‌که غمگنی و سزاواری

ب. ای مطربان بر دف زنید احوال من.

پ. *ای، بر دف زنید احوال من.

ت. *ای، ای مطربان، بر دف زنید احوال من.

ویژگی‌های اجزاء «آهای / هی» نیز به صورت زیر توصیف می‌شوند:

الف. «آهای» و «هی» تکواژهای آزاد و فرافکن هستند از این رو می‌توانند به تنهایی نیز تظاهر یابند (مثال ۳۰ الف).

ب. «آهای» و «هی» تکرارپذیرند (مثال ۳۰ ب).

(۳۰) الف. آهای / هی، دست از این کار بردار.

ب. (آهای، آهای / هی، هی) آقایون نقاش، رنگ دیوار چه زود ترک برداشت.

(۳۱) الف. [+ندایے] ب. [-ندایے]

۶. مشخصه‌های هستهٔ ندایی

مشخصه شمار [num] و دوم شخص [2nd p]: مشخصه‌های تعبیرپذیر شمار و دوم شخص بر هسته اسمی، مسئول ارزش‌گذاری، بازبینی و حذف همتای تعبیرپذیر خود بر هسته حرف تعریف هستند. سپس، این هسته می‌تواند این مشخصه‌ها را، با عنوان [ϕ]، بر

هسته ندایی نیز ارزش گذاری، بازبینی و حذف گرداند. در نتیجه، هسته ندایی به صورت دوم شخص و با مشخصه شمار مناسب تعبیر می شود. این واقعیت که گروه ندایی از نوع درون مرجع، با هر سازه ای از مشخصه دوم شخص هم مرجع می شود، نشان می دهد که این مشخصه باید در ذیل مشخصه های (تعبیرناپذیر) هسته ندایی جای گیرد. بر این پایه، گروه حرف تعریفی که با هسته ندایی ادغام می شود، با گروه حرف تعریف موضوعی متفاوت است زیرا از آغاز با مشخصه های متفاوتی به اشتقاق وارد می شود. یکی دیگر از این مشخصه ها، مشخصه ای به نام معرفه است:

مشخصه معرفه: مشخصه معرفه به هسته ندایی اختصاص دارد اما باید توجه داشت این نوع معرفگی با معرفگی گروه حرف تعریف موضوعی متفاوت است. معرفگی در گروه اخیر به صورت های مختلفی نمایش داده می شود که عبارت اند از: گروه اسمی خاص، ضمیر، حرف تعریف (اشاری) + گروه اسمی (کریمی، ۲۰۰۵: ۲۶). همین طور، معرفگی ندایی برخلاف گروه حرف تعریف موضوعی، از طریق واژه بست «ه» نیز نمایش داده نمی شود. درواقع، به دلیل وجود معرفگی ذاتی بر هسته ندایی، اساساً واژه بست معرفه (ساز)، زائد و در نتیجه بدساخت می نماید (۳۲ الف). بر این پایه، واژه بست نکره نیز در این ساخت، مجاز نیست (۳۲ ب):

(۳۲) الف. *آهای ورزشکاره، باید هر روز برای مسابقه تمرین کنی.

ب. *دوستانی، لطفاً تو نظرسنجی شرکت کنین.

بر اساس نمودار (۲۸)، چنانچه هسته یا شاخص در گروه ندایی آشکار باشند، حرکت به هیچ یک از این دو نمی تواند رخ دهد. به همین دلیل، بازبینی مشخصه ها از طریق حرکت برآورده نمی شود؛ بنابراین، مشخصه های هسته و متمم ندایی در فارسی از طریق عملیات مطابقه، ارزش گذاری، بازبینی و حذف می گردند. در ضمن، حرکت متمم به شاخص ندایی که رابطه شاخص - هسته را شکل می دهد، اساساً به دلیل شرط ضدموضعی ممکن نیست زیرا هسته و متمم با یکدیگر در رابطه موضعی قرار دارند. در قسمت بعد، جایگاه گروه ندایی در فارسی، بر مبنای تعامل گروه مبتدا و تأکید تعیین می گردد.

۷. جایگاه نحوی گروه ندایی در زبان فارسی

یکی از فرض های این تحقیق بر خلاف رویکرد کارگفتی، ادغام گروه ندایی در حاشیه جمله است. گروه حرف تعریف از آغاز با گروه ندایی ادغام می شود و همین نکته نشان می دهد که این نوع از گروه حرف تعریف، بر خلاف گروه حرف تعریف موضوعی، به

حاشیه جمله حرکت نکرده بلکه در همان جا اشتقاق یافته است. هم‌چنین، در صورتی که حرکت سازه‌های مبتدا، تأکید یا هر دو به پیش از گروه ندایی خوش‌ساخت باشد، به آن معناست که گروه ندایی از آغاز درون حاشیه جمله قرار گرفته است. در این قسمت بر پایه شواهدی نشان می‌دهیم که جایگاه گروه ندایی بین گروه مبتدای بالاتر و تأکید قرار دارد. اکنون به‌منظور تعیین این جایگاه در میان مراتب گروه متمم‌ساز شکافته (هگمن و گوئرون، ۱۹۹۹)، جایگاه گروه ندایی را بر پایه داده‌هایی از کریمی (۲۰۰۵) و انوشه (۱۳۸۹) به ترتیب در (۳۳) و (۳۶) می‌آزماییم. در شماره (۳۳) سازه‌های «کتا رو» و «به کیمیا» به ترتیب به جایگاه‌های مبتدا و تأکید جابه‌جا شده‌اند:

(۳۳) کتا رو *i* به کیمیا *k* من فکر می‌کنم t_i t_k داد (کریمی، ۲۰۰۵: ۱۲۸).

اکنون بر این مبنا، جایگاه گروه ندایی را در داده‌های (۳۴) بررسی می‌کنیم. در این جمله‌ها، سازه‌های «توپ رو» و «به مهاجم» سازه‌های مبتدا و تأکید هستند. بر این پایه، در قسمت (۳۴ الف)، گروه ندایی در آغاز بند و در بی‌نشان‌ترین جایگاه واقع شده است. اگرچه بی‌نشان‌ترین ترتیب گروه ندایی در مثال‌های (۳۴ الف) مشاهده می‌شود، امکان جابه‌جایی به پیش از آن گروه نیز وجود دارد. هرچند، این جابه‌جایی، تنها به جایگاه مبتدا در (۳۴ ب) و (ت) مجاز است و جابه‌جایی سازه‌های بیشتر (از جمله به جایگاه تأکید) و به پیش از گروه ندایی در (۳۴ پ)، جمله را نشان‌دار می‌سازد. در مثال (۳۴ ت) گروه زمان به پیش از گروه ندایی یعنی به جایگاه مبتدا جابه‌جا شده است. در نتیجه، گروه ندایی در جایگاه پایانی قرار گرفته است (۳۴ ت):

(۳۴) الف. آقای داور، توپ رو به مهاجم من فکر می‌کنم پاس داد.

ب. توپ رو *i*، آقای داور، t_i به مهاجم من فکر می‌کنم پاس داد.

پ. توپ رو *a* به مهاجم j ، آقای داور، t_i t_j من فکر می‌کنم پاس داد.

ت. [توپ رو به مهاجم من فکر می‌کنم پاس داد] t_k ، آقای داور t_k .

یادآور می‌شویم که جابه‌جایی کل گروه زمان به پیش از گروه ندایی و به شاخص گروه مبتدا رخ می‌دهد، همان‌طور که در مثال (۱۲) نیز مشاهده کردیم (۳۵):

(35) [Top1 The barn_i [VocP John [FinP t_i has got to be painted this year]]]
[Top1 [TP The barn should be painted this year]_j [VocP John [FinP t_i]]]

در واقع، همان‌طور که در مثال (۳۴ ب) یک سازه به پیش از گروه ندایی جابه‌جا شده است، در مثال (۳۴ ت) نیز، کل گروه زمان در حکم یک سازه جابه‌جا شده به پیش از گروه ندایی است؛ بنابراین، این داده به اندازه (۳۴ ب) خوش‌ساخت محسوب می‌شود و با (۳۴ پ) تفاوت دارد.

همین‌طور، بر مبنای چینکوئه (۱۹۹۹) به نقل از انوشه (۱۳۸۹: ۱۳) قید «متأسفانه» را متصل به بند اصلی درنظرمی‌گیریم. با توجه به بازنمایی (۳۶ الف)، در نمونه (۳۶ ب) سازهٔ مفعول (سارا را) و سازهٔ قید (هرگز) به پیش از گروه زمان، یعنی به ترتیب به جایگاه‌های مبتدا و تأکید، جابه‌جا شده‌اند: ^(۷)

(۳۶) الف. TP متأسفانه [TP هرگز VP کاملاً VP سهراب VP سارا را به ما معرفی نکرد] [] [] [] [] []

ب. سارا را هرگز متأسفانه سهراب کاملاً به ما معرفی نکرد.

بر این پایه، نمونه‌های (۳۷) را با قید «متأسفانه» بررسی می‌کنیم. با توجه به این‌که قید مورد نظر به گروه زمان متصل است و نمونه (۳۷ الف) هم همانند (۳۴ الف)، بی‌نشان-ترین جایگاه گروه ندایی را (در آغاز) نمایش می‌دهد، گروه ندایی در (۳۷ الف)، باید بیرون از گروه زمان و در واقع، در حاشیهٔ جمله قرار داشته باشد. در نمونه‌های (۳۷ ب) و (ت) نیز همانند (۳۴ ب) و (ت)، یک سازهٔ جابه‌جاشده به ترتیب شامل مبتدا و گروه زمان به پیش از گروه ندایی، اشتقاق خوش‌ساختی را به دست داده است. تنها، در شماره (۳۷ پ) جابه‌جایی سازهٔ «به مهاجم» به گروه تأکید نیز، افزون بر حرکت سازهٔ «توپ رو» به جایگاه مبتدا، منجر به ساختی نشان‌دار شده است:

(۳۷) الف. [TP TopP [VocP آقای داور]، TP متأسفانه بازیکن توپ رو به مهاجم پاس نداد].

ب. [TP TopP توپ رو]، [VocP آقای داور]، متأسفانه بازیکن t_i به مهاجم پاس نداد.

پ. [TP TopP توپ رو] t_i به مهاجم [VocP آقای داور]، متأسفانه بازیکن t_j پاس نداد.

ت. [TP TopP متأسفانه بازیکن توپ رو به مهاجم پاس نداد]، [VocP آقای داور] t_i .

به این ترتیب، بر اساس نمونه‌های (۳۴) و (۳۷)، گروه ندایی در میان مراتب حاشیهٔ جمله در زبان فارسی، جایگاهی به صورت زیر را به خود اختصاص می‌دهد:

(38) C > Top > Voc > Foc > Top > Top

۷. نتیجه

در این مقاله مفهوم ندا را در چهارچوب نحوی و مشخصه بنیاد کاویدیم. مسئله‌ای که تا پیش از این دست کم در فارسی و از این دیدگاه تحلیل نشده بود. برای رسیدن به این مقصود، پدیدهٔ مورد نظر را در قالب گروه ندایی، ارزیابی و آن را مانند دیگر سازه‌های جمله دربرشماری لحاظ کردیم. هستهٔ این گروه را از نوع فرافکن نقشی دانستیم و بر این پایه، پردازش نحوی آن مفهوم را توجیه کردیم. این موضوع نشان‌دهندهٔ آن است که گروه یادشده را باید در مرحلهٔ پیش از بازنمون و در قلمرو نحو^۱ قرار داد. در این راستا، گروه حرف تعریف را متمم هستهٔ ندایی فارسی درنظرگرفتیم و برای این هسته و هستهٔ

1. narrow syntax

حرف تعریف، مشخصه‌های صرفی- نحوی خاصی را پیشنهاد کردیم. بر این پایه، نتیجه گرفتیم که باید بین دو گروه حرف تعریف ندایی و موضوعی تمایز قائل شد. در ضمن، الگوهای چندی را نیز برای گروه ندایی معرفی کردیم که با وجود برخی تفاوت‌ها، دارای متممی از مقوۀ (گروه) حرف تعریف هستند. در این بررسی عنوان کردیم که گوینده و به تبع آن، اصوات در این بررسی جایی ندارند. همچنین، به امکان هم مرجع بودن این گروه با سازه‌(ها)یی در گروه زمان اشاره کردیم. در بخش پایانی هم نشان دادیم که جایگاه‌های میانی و پایانی (تنها با حرکت به جایگاه مبتدا و به یش از گروه ندایی) جایگاه‌های خوش‌ساختی هستند. به این ترتیب، گروه ندایی در زبان فارسی بین گروه مبتدای بالاتر و تأکید قرار می‌گیرد. این شواهد، جایگاه گروه ندایی را در حاشیۀ جمله اثبات می‌کنند.

پی‌نوشت

۱. عناصر برجسته در این جمله‌ها، به صورت خطابی فراگویی می‌شوند. همچنین، داده‌های این پژوهش از سبک غیر رسمی هستند.
۲. هرچند، تظاهر حرف تعریف درون ساخت ندایی مسئله‌ای زبان گذر است، گرایش به حذف این عنصر بیشتر دیده می‌شود.
۳. انتخاب گروه حرف تعریف یا گروه اسمی به عنوان متمم هستۀ (فراقکن) ندایی، مسئله‌ای زبان گذر است.
۴. همان‌گونه که هستۀ (نقشی) فعلی کوچک، مشخصۀ حالت مفعولی را بر گروه حرف تعریف بازبینی می‌کند.
۵. به بند اصلی، نقشی معنایی به نام sentience واگذاری‌شود. همچنین، بند اصلی، مشخصۀ [uForce] را بر هستۀ کارگفت بازبینی می‌کند.
۶. لازار (۱۹۵۷)، نشانه‌های (اجزای) «آی» و «آهای» را مربوط به فارسی غیررسمی می‌داند. همچنین وی، از واژه‌بست «» نیز به عنوان نشانه دیگری از ندا در واژه‌هایی مانند «خدایا»، «پروردگارا» و «جانا» نام می‌برد که بیشتر در سبک ادبی دیده می‌شوند.
۷. در این بازنمایی، فاعل نیز جابه‌جا شده است که در اینجا مدنظر نیست.

منابع

- انوشه، مزدک (۱۳۸۹). رویکردی مشخصه بنیاد به فرایندهای تأکید و مبتداسازی در زبان فارسی، پژوهش‌های زبانی، سال اول، شماره اول، ۱-۲۸.
- فرشید ورد، خسرو (۱۳۸۵). دستور مفصل امروز، تهران، سخن.
- لازار، ژیلبر (۱۹۵۷)، دستور زبان فارسی معاصر، ترجمۀ مهستی بحرینی، تهران، انتشارات هرمس.
- Adger, D. 2003. *Core Syntax: a Minimalist Approach*, Oxford: Oxford University Press.
- Anoushe, M. 2010. Topicalization and Focalization in Persian: A Feature-based Approach, *Language Researches*, Volume1. Issue 1, P 1-28.[in Persian]
- Chomsky, N. 2001, 'Derivation by Phase'. In *Ken Hale: A Life in Language*, ed. M. Kenstowicz, 1-52. Cambridge, MA: MIT Press
- Cinque, G. 1999. *Adverbs and Functional heads. A cross linguistic perspective*. New York: Oxford University Press

- Citko, B. 2014. *Phase Theory: An Introduction*. Cambridge University Press.
- Espinal, M.T. 2010. On the structure of vocatives. *Paper presented at the Vocative! Workshop. Bamberg: University of Bamberg*. December 10th 2010.
- Frashidvard, Kh, 2006. *Today's Grammar of Persian*. Tehran, Sokhan.[in Persian]
- Ghomeshi, J. 1996. Projection and inflection: a study of Persian phrase structure. Ph.D. dissertation, University of Toronto.
- Grohmann, K. 2003. *Prolific Domains: On the Antilocality of Movement Dependencies*. Amsterdam: John Benjamins.
- Haegeman, L. and J. Guéron, 1999. *English Grammar: A Generative Perspective*. Oxford & Malden: Blackwell.
- Hill, V. 2007. Vocatives and the pragmatics-syntax interface. *Lingua*, 117(12), 2077-2105.
- Hill, V., & Stavrou, M. 2014. *Vocatives: How Syntax Meets with Pragmatics*. Leiden, Netheland: Brill.
- Karimi, S. 2005. *A Minimalist Approach to Scrambling: Evidence from Persian*, The Hague: Mouton.
- Lazard, G. 1957. *Grammaire de Persan Contemporan*, 1st., Paris:Librairie. [in Persian]
- Longobardi, G. 1994. Reference and proper names: A theory of Nmovement in Syntax and Logical Form. *Linguistic Inquiry* 25: 609- 665.
- Mauck, S & R Zanuttini. 2004. The subjects of English imerativesn *Georgetown University working papers in theoretical linguistics edited by C. Brandstetter & D. Rus. Washigton, DC: Georgetown university Department of Linguistics*. 53-85
- Moro, Andrea. 2001. Notes on vocative case; A case study in clausestructure. In *Romance Languages and Linguistic theory 2001: Selected papers from Going Romance*, edited by Josef Quer, Jan Schroten Mauro Scorretti, Petra Sleeman and Els Verhuegd. Amsterdam: John Benjamins.
- Portner, P. 2004. Vocatives, Topics and Imperatives. *IM Workshop on Information Structure*, Bad Teinach.